

מאוצרות הפרשה

אנשים כאלו, ראש השנה הוא ודאי גם יום דין, אבל הוא גם יום של הזדמנות גדולה. אפשר לצאת מראש השנה ברכוש גדול! "לדוד ה' אורי וישעי", ואמרו חז"ל: אורי – ראש השנה, וישעי – ביום הכיפורים". מובן שיום כיפור הוא ישועה גדולה, שהרי יש בו כפרת עוונות, אך מהו האור שיש בראש השנה, יום הדין? כשעומד יהודי וממליך את הקב"ה בפסוקים של מלכויות ובשופר – הוא יכול לזכות! אמנם ה' אינו צריך שימליכוהו, אבל הוא רוצה שיעשו זאת. "והיא תפארתך". מי שמקבל את מלכות ה', מעיד על עצמו שהוא עבד ומשועבד לחלוטין לבורא העולם ולתורה הקדושה, וכשהיהודי מגיע למצב כזה – הוא יכול להרוויח מיליארדים!! זהו האור של ראש השנה. מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל אמר פעם בענין השתדלות לפרנסה: כל פרנסתו של אדם קצובה לו מראש השנה. יומיים בשנה אפשר לעבוד על זה – בשני ימי ראש השנה... אתה רוצה פרנסה? תעבוד בשביל היומיים הללו! ולא רק פרנסה נכתבת אז. הכל נכתב: הבריאות, החיים, הנחת והשמחה. צריך לחטוף ולחטוף!...

יש א אידיש'ע מעשה על עיר אחת ששכנה בגבול שבין פולין לרוסיה, ובית הקברות שלה היה מעבר לגבול. הגיעו להסכם עם הממשלה, שעבור לוויות יתאפשר מעבר הגבול בקלות, ללא צורך בבדיקות מיותרות. ראש יהודי עובד חזק, ותוך זמן קצר הוברחו שם סחורות בשווי עצום, תחת מסווה של לוויות... לאט, לאט, לאט התרגלו היהודים להזדמנות הזו, וניצלו אותה כהונן. פעם אחת העבירו בתוך ארון של 'מות' הרבה מאד סחורה, וכשנשאו את המיטה החליפו ביניהם בדיחות וחיוכים. התעורר חשד בקרב השומרים, והם עצרו את הלוויה, וכשגילו את המטען האמיתי שנשאו עליה, עצרו את כולם והעמידום למשפט מהיר שעונשו ידוע בחוק – סיביר. החלו היהודים בוכים מרה, והשומרים ענו לעומתם: "אילו הייתם בוכים שתי דקות קודם, הייתם חוסכים מעצמכם את כל זה..." הלוואי שנצליח לכבות בזמן, שנזכה בדין ונזכה לעשות תשובה כמו שצריך! (יחי ראובן, מאוצרותיו של הגאון הצדיק רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל)

עוצם כוח ראש השנה!

בקונטרס 'עולת יצחק', המכיל דברים שרשם לעצמו הגאון רבי יצחק לנדא זצ"ל "לזיכרון להעיר ולהאיר רגשות הלב", מובאת השורות הבאות המאירות את עוצם כוח וסגולת ראש-השנה ונצטט בלשונו: ראיתי מודפס דרשת הרש"ש זיע"א (הובא בפלא זיעין על ר"ה) ויש שם ב' עניינים כמדומה מחודשים, הא' דגם מי שנחתם בראש השנה גזר דינו, באותו היום גופא יכול לקרוע את הגזר דין. ועוד דגם מי שיש בו הדברים המעכבים את התשובה, בראש השנה יכול לחזור. וזה לשונו: "וכתבו הראשונים שמי שלא שב בתשובה באותם הימים שקודם ראש השנה, ונכתב בראש השנה בין הרשעים, שאם הרהר בתשובה באותו היום בציבור יקרע רוע גזר-דינו, ויכתב בספר החיים, יען ששערי תשובה פתוחים, כדכתיב "דרשו השם בהמצאו". ואפילו אם יש בידו של אדם חטא מהחטאים המעכבים את התשובה כגון וכו', בהתעוררות תשובה ביום הזה גורם לפתוח לו שערי תשובה, כי שערי תשובה פתוחים והתעוררות תשובה מעט היום הוא כנגד טורח גדול בזמן אחר".

עדיין ראש השנה לפניך...

בחור אחד אמר לי משפט מדהים... הוא היה מאוד מאוכזב בחודש אלול... הוא טען שהוא לא הצליח ללמוד.. לא הצליח להיכנס לאלול.. לא הסתדר עם החברות... הוא טען כך: השטן הצליח לעררב אותי כל חודש אלול!!! עניתי לו... אתה יודע למה הוא עיררב אותך כל אלול?? כדי שלא תעררב אותו בראש השנה!!! מה המוונה?? אחרי שאלול שלם לא הלך לך... איך אתה מרגיש?? זהו... אין סיכוי... הראש השנה שלי אבוד... השטן עיררב לך את כל אלול.. רק בשביל שתגיע לראש השנה בלי כנפיים ולא תוכל לעררב אותו... אבל לא!!! גם אחרי שאלול לא הלך לך... עדיין ראש השנה לפניך... ואתה עדיין יכול לעמוד מול אבא שבשמים ולקבל קבלות טובות... ואבא שבשמים יקבל אותך כאישים וניחוחים... ועכשיו אני אגלה לך סוד כמוס... שאני נוהג לגלות אותו רק בסוף אלול... לא בהתחלה... שתדע לך!!!! שהסיפור האמיתי מתחיל בכלל בר"ה... תפתח את כל הספרים הקדושים... הימים הנוראים מתחילים בר"ה... ואז יש עשרת ימי תשובה שהם ימים שיש להם כח של עולם הבא וכו' וכו'... אלול זה כבר בונוס!! אלול זה הקדמה... אז אמנם בעולם הישיבות עשו עסק מאוד גדול מחודש אלול... ובצדק... אין דבר יותר נפלא מלהתכונן חודש ימים לפני ר"ה... אבל זה לא בשביל לעשות גזירה שווה... שאם לא הלך לי באלול אז גם ר"ה לא ילך לי... אז זהו שלא!!!! אין קשר בין אלול לר"ה... והראיה: שאלול שייך לשנת תש"פ... ואילו ר"ה שייך לשנת תשפ"א... יש לך אפשרות להתחיל מר"ה... (או נדברו)

יום של הזדמנות גדולה

בנובהרדוק אמרו פשט יפה על דברי הגמרא (ר"ה י"ה): "כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון". שלושה פירושים נאמרו על 'בני מרון': האחד – "כבני אמרנא", ככבשים. השני – "כמעלות בית מרון", שהיה מקום צר ללא מעקה ומתחתיו תהום. אילו היו שניים מהלכים בו זה לצד זה, עלולים היו ליפול, לכן הלכו בו אחד אחד. והשלישי – "כחיילות בית דוד". ותמוה, למה יש צורך בשלושה משלים ודוגמאות? אלא, שכנגד שלושה סוגי אנשים דברה הגמרא – ישנם אנשים רחוקים, שאינם יודעים כלום. נעבאך. עבורם ראש השנה הוא יום שאוכלים בו ראש של כבש, ראש של דג, תפוח בדבש, גזר, סילקא, כרתי, רימון ותמרים. כמוכן, שהסימנים הם עניין גדול. זה דינא דגמרא – סימן טוב לשנה טובה ומתוקה. אבל מבחינתם זה הכל. אם הם אוכלים את זה אז 'אול רייט'... יותר מזה לא צריך. כמו כבשים שצריכים רק אוכל, ויותר מזה כלום. יש סוג אחר של אנשים. הם יודעים שראש השנה הוא יום דין ופחד, וביום הזה יתבו מי יחיה ומי חלילה להיפך. הם מתפללים ובוכים רבוננו של עולם, כתבנו בספר החיים. מבחינתם ראש השנה הוא יום של סכנה, כמו מעלות בית חורון שאפשר ליפול בה לתהום, וצריך לבקש רחמים. אבל יש סוג שלישי – כחיילותיו של בית דוד. חיילים הולכים למלחמה, והם יודעים שלשם כך זקוקים הם להכנה טובה: תרגול, נשק ותכסיסים. ככל שיתכוננו טוב יותר, יש סיכוי גדול יותר שיצליחו ולא יפלו במלחמה. יתירה מזאת, במלחמה יש שני צדדים. המנצח יוצא ברכוש גדול – כובש שטחים, מקבל שלל, מושל על עם נוסף, ואילו המפסיד נמצא בצרה צרורה, ב'בארך' גדול. אצל

כוחן של דמעות

ביום הראשון של ראש השנה נוהגים לקרוא על פקידתה של שרה ולידת יצחק. הטעם לדבר משום ששרה נפקדה בראש השנה, כמובא במסכת ר"ה דף י"א. אולם חלק ניכר מהפרשה עוסק בגירושם של הגר וישמעאל מבית אברהם. דבר זה צריך הבנה: מדוע נבחרה דווקא פרשה זו לקריאה ביום קדוש ונורא זה – בראש השנה?
את הדברים נוכל להבין ע"פ המעשה הבא:

מוצאי יום הכיפורים בצל קורתו של ה'חוזה מלובלין'. בית המדרש התרוקן זה מכבר. רובם של החסידים פנו לשוב אל עריהם ובתיהם מהם באו לחסות בצל קודשו של רבם בימים הנוראים. יחידי סגולה זכו להמשיך ולהסתופף בחדרו של הרבי הקדוש. הצדיק היה יושב אחוז שרעפים, עדיין לא טעם מאומה. לפתע הרים את עיניו הטהורות ופנה אל ר' שמחה בונים מפשיסחה שישב שם. "בונים יקירי, צר לי עליך מאד" אמר ה'חוזה', "משמים גזרו עליך שתפסיד את כל מעותיך, בכל כוחי ניסיתי להמתיק את הגזירה אך לא עלתה בידי. התחזק נא וקבל עליך דין שמים באהבה".

באותה עת עוד לא כיהן ר' שמחה בונים כרבי, אלא הוא שימש כסוחר. הוא היה יוצא ונכנס בירידים הגדולים, וראה עד לאותה עת ברכה בעמלו, אולם מתחת למדי המסחר הסתתרה לה דמות בעלת שיעור קומה רוחנית גבוהה. ר' שמחה בונים שעתיד להיות ברבות הימים מנהיגם של חסידים רבים, התחזק באמונה ויצא מחדרו של הרבי.

החורף קרב ובא ותחזיתו של ה'חוזה' החלה לקרום עור וגידים. תחילה היתה זו רעיתו של ר' שמחה בונים שנפלה למשכב. הרופאים המקומיים שהוזעקו למטתה פכרו את ידיהם ביאוש, לא לפני שרוקנו את כיסיו. ר' שמחה בונים מיהר לקרוא לרופאים גדולים אשר נלחמו על חיי אשתו, ובינתיים ממונו הלך ואזל. בינתיים גם ילדיו נפלו למשכב והוצאות הטיפול בהם עלו הון רב. רק כעבור מספר חודשים החלימו בני המשפחה, אך ר' שמחה בונים נותר נקי מנכסיו.

נמלך ר' שמחה בונים לנסוע לורשה רבתי לתור לו אחר פרנסה. בורשה עדיין לא התפשטה השמועה על מצבו העגום, ונחשב היה שם לגביר גדול. בהגיעו למקום שיכן את עצמו בבית מלון מפואר, והיה עוסק בתורה ובעבודה יומם וליל. מפעם לפעם היה יוצא לשוק לתור אחר פרנסה, אולם ניכר היה שגזירת איבוד הפרנסה גזירה של ממש היא. כמו שכחו פתאום כל סוחריו ורשה כי סוחר בשם ר' בונים התהלך ביניהם, ואף לא נקישה אחת לא שמע ר' בונים על דלת חדרו שבמלון.

יום אחד ישב ר' בונים והחל לערוך את חשבוניתו. הוא החל להפנים את מצבו, ועולמו חשך עליו. הוא פרץ בבכי סוער מאין הפוגות. את כל מר ליבו שפך ר' בונים לפני אביו שבשמים משך שעה ארוכה. לפתע נשמעה נקישה על הדלת. הוא ניגב את דמעותיו ופתח את הדלת. היה זה שליח מאת הגבירה הצדקנית המפורסמת מרת תמר'ל ברגסון. "הסכת ושמע" פתח הלה, "נודע לה לגברת ברגסון כי כבודו מתמהמה כאן בעיר מזה שבועות מספר, מבלי לעסוק בשום מסחר מסויים. מתארת היא לעצמה כי כבודו יהיה פנוי לשמוע הצעת עבודה".

ר' שמחה בונים הנהן בראשו, והאיש המשיך: "גברת ברגסון מבקשת שתשמש כגזבר כספים ותנהל את חשבוניתה כאן בורשה. כמובן תמורת תשלום משכורת הולם". הרהר ר' בונים לעצמו: "משמעות הדברים היא שמשמים פתחו לי פתח בשערי ההצלחה, אם כן שטות תהיה מצידי להסכים לשמש פקיד שכיר אצל הגבירה". הוא פנה לשליח והודיע: "שוב אל גבירתך ואמור לה, כי הנני מוכן להכנס לתפקיד המוצע רק כשותף מלא בעסקים".

הגבירה שהכירה את כשרונותיו של ר' שמחה בונים הסכימה לתנאי, ואף הביאה לו סכום כסף נכבד מראש אתו יכול היה לשוב לביתו. העסקים של ברגסון נחלו באותה שנה הצלחה מרובה ור' שמחה בונים ראה ברכה גדולה בעמלו כשותף פעיל. בהזדמנות הקרובה מיהר ר' שמחה בונים לובלינה ונכנס לקודש פנימה. ה'חוזה' מיהר לקבל את פניו בשמחה ואמר לו: "בונים יקירי, אפשרות של דמעות לא הבאתי בחשבון, ושערי דמעות כידוע לך לא ננעלו...".

למדנו שגם כאשר נגזרה קשה על האדם יכול הוא לשנותה ע"י דמעות. דבר זה אמור כלפי כל השנה, לא כל שכן בראש השנה גופא. זהו הטעם לקריאת פרשת שילוח הגר וישמעאל בראש השנה, שהרי בפרשה זו מסופר שכאשר כלו מימיהם וישמעאל היה בסכנה, מיד "ותשא קולה ותברך". ומה כתיב מיד אח"כ: "וישמע אלוקים אל קול הנער". למדנו שבאמצעות דמעות ניתן לשנות את הגזרה.

(המחבר הוא הרב מרדכי פרידלנדר ז"ל)

פינת ההלכה

סדר בציעת הפת בליל יו"ט שחל בשבת

שאלה: כ' בשו"ע (סי' רע"ד ס"א) בוצע על שתי ככרות שלימות, שאוחז שתייהן בידו ובוצע התחתונה, והוסיף הרמ"א דהיינו דווקא בלילי שבת, אבל ביום השבת או בליל יום טוב בוצעין על העליונה, והטעם הוא על דרך הקבלה. לפי"ז יש להסתפק היאך צריך לנהוג בסעודת הלילה כשחל יו"ט בשבת, דמצד אחד הרי הוא ליל שבת ובוצעין על התחתונה, ומאידך גיסא מדין ליל יו"ט היה צריך לבצוע על העליונה?

תשובה: כ' בשו"ע בהל' פסח (סי' תע"ה ס"א) לגבי סדר הברכות על המצות בליל הסדר, וז"ל ויקח המצות כסדר שהניחום, הפרוסה בין שתי השלימות, ויאחזם בידו, ויברך המוציא ועל אכילת מצה, ואחר כך יבצע מהשלימה העליונה ומהפרוסה משתייהן ביחד עכ"ל. המ"א (סק"א) הוסיף דמשמע בדרכי משה שעושיין כן אפילו כשחל בשבת וצייין לעיין בסימן רע"ד, והסביר המחצה"ש דכוונתו לומר דאע"פ שמבואר בסימן רע"ד דיש לבצוע בלילה על התחתונה, אעפ"כ פסק הכא בליל פסח, אפילו כשחל בשבת, שיבצע על העליונה. ונלענ"ד דאין להזכיר ממה שנפסק בהל' פסח, דתמיד כשחל יו"ט בשבת יש לפרוס את העליונה, דהרי הפמ"ג (א"א סק"א) הסביר דאע"ג שבשבת יש טעם ע"פ קבלה לבצוע על התחתונה, אבל שאני ליל פסח דצריך לבצוע משתייהן, והרי מבואר במ"א בהל' שבת (סי' רע"ד סק"א) שהמהרש"ל נהג בכל שבת לבצוע על שתייהן, וא"כ בליל הסדר דצריך לבצוע משתייהן יחד, פשיטא דאין נ"מ בין אם פסח חל בשבת או שחל ביום חול. לפי"ז כשחל ר"ה בשבת, ואין בוצעין משתייהן, צריך לבצוע מהתחתונה כמו בליל שבת. ולכאורה כן מבואר גם בפר"ח בהל' פסח, שהסביר דהטעם שנפסק שם דבצוע מהשלימה העליונה, היינו משום שאין מעבייין על המצות, ואמנם בהל' שבת המ"א וט"ז נתנו עצות היאך יפרוס על התחתונה ולא יעבור על המצות, אבל בפסח שא"א לעשות הני עצות משום שבצוע על המצות, לכן פרוס את העליונה מדין אין מעבייין על המצות, ולפי"ז ברה"ה שחל בשבת דיכול לנהוג כמו בכל ליל שבת, נראה שיבצע על התחתונה. **תבוא ליינא** נראה דבליל ר"ה שחל בשבת, יש לבצוע על החלה התחתונה כמו בכל ליל שבת, אע"פ דבליל הסדר שחל בשבת פסק המ"א שיבצע על המצה העליונה. (הגאון ר' יו"ט זנגר שליט"א)

חידה שבועית

אינה דמר נמא אכלא כפלא סינה, צווח ולא באדמה, ומרכיב צליו בר"ה?

תשובה לחידה פר"ש: 1. השיר שמשה יכתוב בפרשה הבאה (ס"א). 2. ספר התורה שהונח בארון הברית (ל"א). 3-4. השמים והארץ (ל"א). תשובה לחידה השבועית: רימון.

מזל טוב

מורכו העיר: משפחות חמד – אורשלימי לאירוסי הבן משפחות ועקנין – גלבעו להולדת הבת משפחת שנקר לאירוסי הבן **גי הדב**: משפחות פופוביץ-ווסמן להולדת הבת הנכדה הנינה

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

פתח תקוה. קצב של עיר, לב של מושבה

היחידה לחינוך חרדי ותרבות מורשת ישראל
רמי גרינברג, ראש העיר